

Bakalářská práce

**Metody stanovení
vybraných vitaminů
(rešeršní práce)**

Lucie Štěpánková

Katedra analytické chemie
Farmaceutická fakulta v Hradci Králové
Univerzita Karlova v Praze
2007

Poděkování školiteli
Doc. RNDr. Miroslavu Poláškoví, CSc.
za trpělivost a vstřícnost při konzultacích
a za cenné připomínky při psaní této práce.

OBSAH

OBSAH	2
1. ÚVOD	3
2. POUŽITÉ METODY	3
3. TEORETICKÁ ČÁST.....	4
VÝSKYT	4
FARMAKOLOGICKÉ VLASTNOSTI.....	5
<i>Farmakodynamické vlastnosti</i>	5
<i>Farmakokinetické vlastnosti</i>	5
<i>Předklinické údaje vztahující se k bezpečnosti přípravku</i>	6
POTŘEBA	6
<i>Hyhovitaminoza</i>	6
BIOSYNTÉZA	8
FYZIKÁLNÍ VLASTNOSTI.....	9
CHEMICKÉ VLASTNOSTI.....	9
<i>Antioxidační účinek</i>	10
<i>Stereochemie</i>	12
4. VÝSLEDKY REŠERŠE	13
ELEKTROCHEMICKÉ METODY	13
SPEKTROFOTOMETRICKÉ METODY	15
FLUORIMETRICKÉ METODY	16
PRŮTOKOVÁ INJEKČNÍ ANALÝZA	17
SEPARAČNÍ METODY	18
<i>Elektroforetické metody</i>	18
<i>HPLC metody</i>	18
5. HODNOCENÍ	19
6. ZÁVĚR	20
7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	21

1. ÚVOD

Cílem této práce je shromáždit informace o současných metodách, které slouží ke stanovení vitamínu C v různých vzorcích, například v biologickém materiálu, farmaceutických přípravcích, potravinách atd. Dále jejich rozdělení podle principu metody a jejich porovnání, na základě vyhledaných informací.

2. POUŽITÉ METODY

Zdrojem informací pro teoretickou část byly internetové stránky de.wikipedia.org, kde pro vyhledávání byla použita slova Ascorbinsäure a Vitamin C. Dalším zdrojem byly stránky státního ústavu pro kontrolu léčiv www.sukl.cz, kde byla vyhledávána slova acidum ascorbicum.

Pro vytvoření teoretické části byl využíván především internetový zdroj Web of Science. K vyhledání příslušných odkazů byla využita slova determination, acid ascorbic, vitamin C. Jednotlivé odkazy byly vyhledány pro období 2004 – 2007.

3. TEORETICKÁ ČÁST

Kyselina askorbová je organická kyselina, která je snadno oxidovatelná a proto působí antioxidačně. Je velmi dobře rozpustná ve vodě a krystalizuje ve formě bezbarvého prášku. Její důležitou vlastností je fyziologický účinek jako vitamin C. Je to souhrnný název pro stereoisomer L-(+)-askorbové kyseliny a její deriváty.

Kyselina askorbová je citlivá na světlo a na kyselé prostředí.

Vitamin C zasahuje do oxidačně-redukčních dějů v organismu, účastní se na celkovém metabolismu jako regulátor, zesiluje účinky některých hormonů, případně se podílí na jejich biosyntéze. Ovlivňuje imunitní systém. Je důležitý pro růst a udržování zdravých kostí, zubů, dásní, vaziva a cév a je důležitou součástí všech tkání organismu. Při jeho nedostatku dochází k degenerativním změnám kapilár, kostí a pojivových tkání. Projevem mírného deficitu vitamínu C je gingivitida (zánět dásní), krvácení z dásní, poruchy vývoje zubů a kostí. Těžký nedostatek vyvolává skorbut (kurděje). Zvýšený přívod kyseliny askorbové vyžadují osoby s horečnatým a chronickým onemocněním, nedonošené a předčasně narozené děti, pacienti s popáleninami, dlouhodobě se hojícími ranami a zlomeninami, případně i s hematologickými (krevními) chorobami. [48]

Výskyt

V potravinách se vitamin C vyskytuje především v ovoci, zelenině a zeleném čaji. Množství vitamínu C kolísá v závislosti na odrůdě, klimatu, způsobu sklizně, skladování a způsobu zpracování surovin (vaření, sušení nebo při máčení). Ze živočišných zdrojů obsahují vitamin C především játra a ledviny, ale jeho množství je v živočišných zdrojích ve srovnání s rostlinnými velice malé. Citrusové plody jako pomeranče, citrony a grapefruity obsahují – ve zralém stavu těsně před sklizní – mnoho vitamínu C. Zelí červené, bílé a kyselé je rovněž zdrojem vitamínu C a mělo dlouhou dobu velký význam při mořeplavbách, protože sloužilo jako prevence před kurdějemi. [48]

Potravina	Obsah vitamínu C mg/100g	Potravina	Obsah vitamínu C mg/100g
Camu-camu	2000	Kedluben	105-150
Acerola třešeň	1300-1700	Růžičková kapusta	90-150
Šípek	1250	Paprika	100
Černý rybíz	189	Špenát	50-90
Jeřabiny	98	Bílé zelí	45

Farmakologické vlastnosti

Farmakodynamické vlastnosti

Kyselina askorbová se účastní oxidačně-redukčních, hydroxylačných, amidačních a jiných reakcí v organismu. Vychytává reaktivní formy kyslíku, které hrají úlohu v patogenezi aterosklerózy a ischemicko-reperfuzních poškození tkání. Kyselina askorbová způsobuje pokles adheze leukocytů a trombocytů na cévní endotel, inhibuje katabolický enzym arylsulfatázu B, inhibuje peroxidaci lipidů, chrání před oxidanty přítomnými v cigaretovém dýmu, regeneruje α -tokoferol. Antioxidační vlastnosti kyseliny askorbové se podílejí i na hojení replantátů, fraktur a ran a také na radioprotektivním účinku. Účastní se katabolické přeměny cholesterolu na žlučové kyseliny. Je důležitá v metabolismu kostí a pojivových tkání, protože se podílí na syntéze kolagenu a na inkorporaci sulfátu do mukopolysacharidů. Má cytotoxické účinky na rakovinné buňky, přičemž pravděpodobným mechanismem účinku je aktivace DNA-ázy a destrukce DNA případně prooxidační účinek v těchto rakovinných buňkách deficientních na katalázu. Zvyšuje imunitní reakce organismu. [49]

Farmakokinetické vlastnosti

Tělesné zásoby kyseliny askorbové jsou u zdravých osob okolo 1 500 mg, což při doporučeném denním příjmu 60 mg vitamínu C znamená plazmatickou koncentraci kolem 0,8 mg/dl, tj. 45 μ mol/l. Koncentrace kyseliny askorbové je vyšší v leukocytech a trombocytech než v erytrocytech. Koncentrace v leukocytech odpovídá koncentraci v tkáních. Bílé krvinky zdravých dospělých osob mají koncentraci okolo 27 μ g na 10^8 buněk. Renální práh kyseliny askorbové je okolo 1,5 mg/dl plazmy (85 μ mol/l), pak

dochází k její eliminaci. V lidských i zvířecích tkáních existují více nebo méně specifické transportní systémy pro kyselinu askorbovou. Přesto, že většina tkání preferuje redukovaný askorbát před oxidovanou formou - kyselinou dehydro-askorbovou a mají pro ni vysoce afinitní transportéry, existují i příklady opačné, např. glukózové transportéry (GLUT-1) a na sodíku závislé transportní systémy. Vitamin C je transportován v lidských B lymfocytech dvěma složkami: vysokoafinitní, jež je koncentračně a teplotně závislá, satureovatelná a inhibovatelná ouabainem. Druhá složka nebyla kineticky determinována. Více než 90 % intracelulární kyseliny askorbové je v cytosolu B lymfocytů.

Nejdůležitější metabolickou cestou vitamínu C je proměna na oxalát, jenž se vylučuje močí, přičemž hlavním meziproduktem je dehydroaskorbát. Dalším metabolitem vitamínu C, nacházejícím se v lidské moči, je neaktivní 2-sulfát kyseliny askorbové. Mimo něj byl z lidské moči izolován i další metabolit kyseliny askorbové, a to konjugát askorbové a beta-D-glukuronové kyseliny.

Kyselina askorbová prochází placentou a distribuuje se do mateřského mléka. Odstraňovaná je hemodialýzou. [50]

Předklinické údaje vztahující se k bezpečnosti přípravku

Kyselina askorbová nemá embryotoxické, cytotoxické, teratogenní ani karcinogenní účinky. [50]

Potřeba

Denní potřeba u dospělých činí podle doporučení 100 mg. Ale i množství kolem 5000 mg podávané krátkodobě je nezávadné. Přebytky množství je z těla vyloučeno močí. [48]

Hyhovitaminoza

Jen málo obratlovců, mezi nimi i primáti, někteří ptáci a mořská prasátka, nejsou schopni biosyntézy askorbové kyseliny z glukuronové kyseliny, protože jim chybí L-glukonolaktonoxidáza. Pro tyto živočichy je kyselina askorbová tedy součástí potravy. Proto musí svoji potřebu pokrýt z potravy. Dlouhodobý nedostatek vede ke kurdějím. Toto onemocnění se může vyskytnout i při chybějící nebo nedostatečné výživě, nesprávných dietách a alkoholismu případně u zvýšené potřeby (těhotenství, kouření),

Plný účinek vitamínu C se rozvíjí ale jen v přítomnosti flavanolu, který je označován jako vitamin C2. K léčbě kurdějí však musí být přítomny obě látky, kdy k léčbě stačí již malé množství. [48]

Hypervitaminóza

Pro vitamin C je hypervitaminóza velmi vzácná, tělo totiž přebytek vyloučí ledvinami.

Při příjmu asi 1 g denně stoupá koncentrace oxalátu a sekundárně i kyseliny močové v krevní plasmě. Zde se část kyseliny askorbové přeměňuje při látkové výměně na oxalát. U člověka je pak zvýšeno riziko vzniku ledvinových kamenů (kalciumoxalát). Již při normálním příjmu prochází asi 30 – 50 % plasmatického oxalátu z odbouraného vitamínu C.

Bylo také zjištěno, vitamin C ve velmi vysokých dávkách může poškodit vitamin B12.

Vysoké (perorální) dávky (5-10g) mohou vyvolat převážně osmoticky podmíněný průjem nebo dočasnou nespavost (podobně jako kofein). Také byla zveřejněna zpráva, že po intravenózním podání asi 80 g L-askorbové kyseliny starému pacientovi došlo po dvou dnech k úmrtí na insuficienci ledvin.

U lidí s nedostatkem glukoso-6-fosfátdehydrogenázy, zvláště rozšířené v Africe, mohou vysoké dávky vitamínu C vést k hemolýze. Toto onemocnění je dědičné.

Při dlouhodobém podávání vysokých dávek (asi 2-3 g/den) může vznikat nevolnost, osmotický průjem, nadýmání, žaludeční křeče. Také je možný vznik osmotické diurézy.

Také bylo zjištěno, že dlouhodobě podávané vysoké dávky (přes 20g denně) mohou způsobit kalcifikaci srdce a smrt.

Kojenecký skorbit se vyskytuje, jestliže během těhotenství byly podávány vysoké dávky vitamínu C. Vylučování přebytečné kyseliny askorbové je prováděno přes proteinové kanály v ledvinách. U vysokých koncentrací dochází i ke zvýšenému vylučování také v embryu. Po porodu tudíž kojeneček vylučuje zvýšené množství vitamínu C a to vede k rozvoji skorbutu.

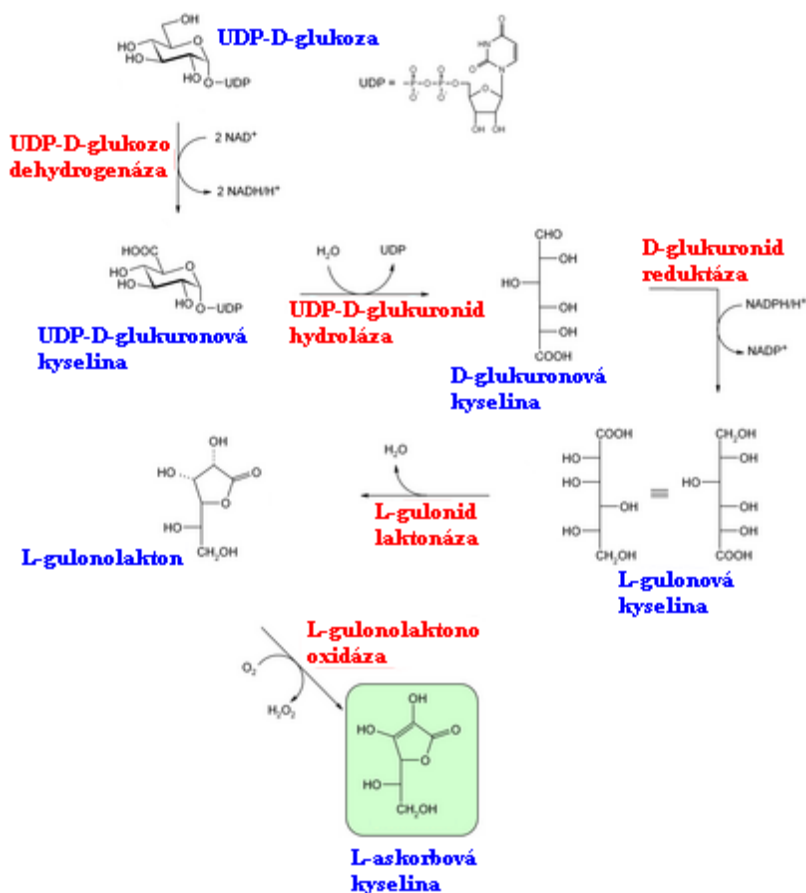
LD50 pro perorální podání je u myši asi 3,3 g/kg tělesné hmotnosti, při infuzním podání je u myši LD50 518 mg/kg tělesné hmotnosti. [48]

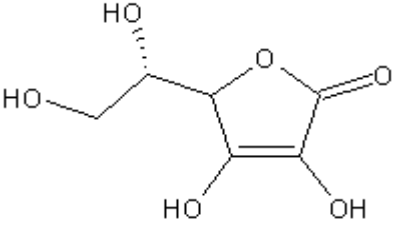
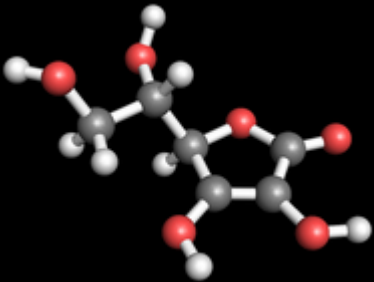
Biosyntéza

Tvorba kyseliny askorbové v organismu začíná oxidací UDP-D-glukózy na UDP-D-glukuronovou kyselinu přes enzym UDP-D-glukozodehydrogenázu. Oxidační látkou je při tom NAD^+ .

Po hydrolytickém odštěpení UDP se tvoří D-glukuronová kyselina, která se regioselektivní redukcí za účasti glukuronidreduktázy a $\text{NADPH} + \text{H}^+$ mění na L-gulonovou kyselinu. Účinkem gulonid-laktonázy vzniká L-gulonolakton, následuje selektivní oxidace kyslíkem za přítomnosti gulonolaktonoxidázy a vzniká askorbová kyselina. [48]

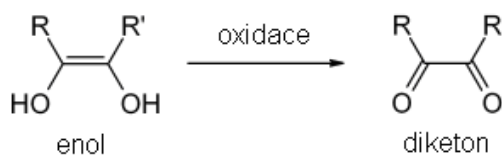
Fyzikální vlastnosti

Struktura			
			
Obecně		Vlastnosti	
IUPAC-název	(R)-5-[(S)-1,2-Dihydroxyethyl]-3,4-dihydroxy- 5H-furan-2-on	Molekulová hmotnost	176,13 g/mol
Triviální název	L-(+)-Askorbová kyselina Ascorbat Vitamin C	Skupenství	pevné
Synonyma	3-Keto-L-gulofuranolacton 2,3-Endiol-L-gulonsäure-γ-lacton	Hustota	1,65 g/cm ³
Sumární vzorec	C ₆ H ₈ O ₆	Bod tání	190 °C
E-číslo	300	Bod varu	(termický rozklad > 192 °C)
CAS-číslo	50-81-7	pKs	pK _s 1: 4,17; pK _s 2: 11,57
Zkrácený popis	Bezbarvý krystalický prášek	Specifická otáčivost	+48° (c=1 in Methanol, 25 °C, 589,3 nm)
		Rozpustnost	Ve vodě rozpustný, 330 g/l

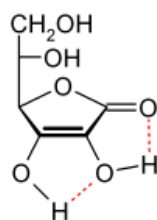
Chemické vlastnosti

Kyselina askorbová obsahuje jen málo strukturních elementů, které by přispívaly jejím chemickým vlastnostem: lakton, dvě enolické OH skupiny a primární a sekundární OH skupinu.

Dvě enolické skupiny podmiňují její antioxidační vlastnosti. Tyto enolické skupiny jsou snadno oxidovatelné na diketon:

Kyselina askorbová vytváří dva intramolekulární vodíkové můstky, ty jsou rozhodující pro stabilitu a chemické vlastnosti enolické struktury. [48]

Kyselost

Ačkoliv kyselina askorbová nemá „klasické“ kyselé funkční skupiny, vykazuje značnou kyselost; $pK_a = 4,2$

Její kyselost odvozujeme z enolické struktury. Enol je zřetelně kyselejší než alkohol. Kyselost vyplývající z enolické struktury je ještě zesílena sousední karbonylovou skupinou.

Po odštěpení protonu je odpovídající enolátový aniont stabilizován keto-enol tautomerií. Vzniká příslušný negativní náboj na kyslíku a přitom dochází k delokalizaci dvojné vazby a rozložení náboje – struktura je stabilizována.

Další OH skupiny mají jen slabé kyselé vlastnosti ($pK_a = 11,8$). [48]

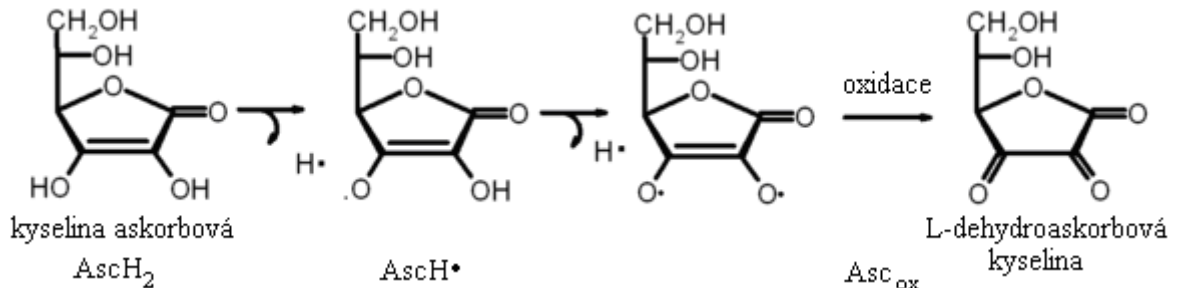
Antioxidační účinek

Důležitou funkcí kyseliny askorbové v lidském organismu jsou její redukční vlastnosti. Velice důležité pro tuto vlastnost jsou elektrony v její molekule.

Můžeme rozlišit dva základní úkoly:

Kyselina askorbová jako lapač radikálů

Kyselina askorbová slouží v těle jako lapač radikálů, což je schematicky zachyceno na následujícím obrázku, kde kyselina askorbová při přeměně na kyselinu dehydroaskorbovou ztrácí dva elektrony:

Při látkové výměně kyslíku v buňce dochází ke vzniku superoxidradikálu, když molekula kyslíku při vnitřní reakci v dýchacím systému obdrží jen jeden elektron. Superoxidradikál je na základě nedostatku elektronů extrémně reaktivní a poškozuje buňky. Reakcí s kyselinou askorbovou se mění na peroxid vodíku:

Peroxid vodíku je poté rozložen enzymem katalázou.

Kyselina askorbová jako kofaktor při redoxních reakcích

Jak už bylo zmíněno vytváří kyselina askorbová stabilní anionenolátovou strukturu, označovanou jako hydridanion.

Již výše uvedené schéma ukazuje přeměnu kyselina askorbové na L-dydroaskorbovou. Tato její vlastnost je důležitá pro syntézu kolagenu v lidském metabolismu. Pro výstavbu tohoto strukturního proteinu však musí být přítomna aminokyselina prolin ve své oxidované formě (hydroxyprolin). Kyselina askorbová zde slouží k regeneraci hydroxyprolinu. Pokud dojde k nedostatku kyseliny askorbové, netvoří se hydroxyprolin potřebný k syntéze kolagenu a vznikají typické symptomy skorbutu – krvácení z dásní, vypadávání zubů a poškození kůže.

Stereochemie

Kyselina askorbová existuje ve 4 různých stereoizomerních formách, které vykazují optickou aktivitu. Podle odlišností na 4 a 5 atomu C rozlišujeme: L-askorbovou kyselinu

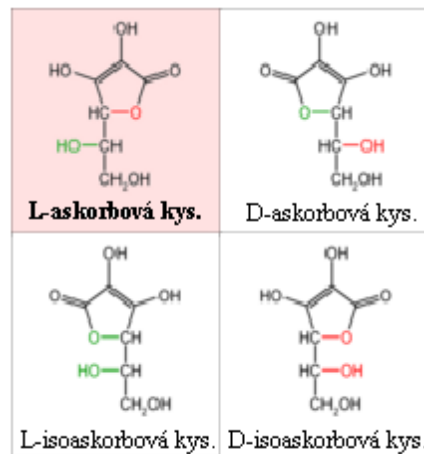
D-askorbovou kyselinu

L-isoaskorbovou kyselinu

D-isoaskorbovou kyselinu

Molekuly L- a D-askorbové kyseliny se chovají jako enantiomery, na rozdíl od L- a D-isoaskorbové kyseliny.

L-askorbová kyselina s D-isoaskorbová kyselina a D-askorbová kyselina s L-isoaskorbová kyselina jsou epimery, které může rozlišit díky konfiguraci na atomech C. V těle je účinná L-askorbová kyselina, které je rozeznávána určitými enzymy látkové výměny. Malý účinek má také D-isoaskorbová kyselina. [48]

4. VÝSLEDKY REŠERŠE

V této části jsou uvedeny všechny nalezené metody sloužící ke stanovení vitamínu C v různých materiálech.

Metody jsou rozčleněny podle svého principu do několika následujících skupin.

Elektrochemické metody

Tabulka číslo 1

<i>metoda</i>	<i>matrice</i>	<i>Elektroda / elektrolyt / E_p</i>	<i>Rozsah kalibrace</i>	<i>Limit detekce</i>	<i>Odkaz</i>
Amperometrie	nápoje, farm. produkty	GCE modif. poly-1-naftylaminem / fosfátový pufr (pH=3)	$5,0 \times 10^{-5} - 1,5 \times 10^{-3}$ mol/l	1 ppm (S/N=3)	1
Diferenční pulsní voltametrie		GCE modif. poly(p-toluensulfonovou kys.) / 192 mV		$6,0 \times 10^{-7}$ mol/l	2
	tablety	GCE modif. polyhydrochinonem	$3,3 \times 10^{-5} - 1,7 \times 10^{-2}$ a $1,7 \times 10^{-2} - 1,2 \times 10^{-1}$ mol/l	$3,3 \times 10^{-6}$ mol/l	3
Diferenční pulsní voltametrie	krevní sérum, moč	uhlíková iontová kapalná elektroda / 60 mV	$5,5 \times 10^{-5} - 7,4 \times 10^{-3}$ mol/l		4
Diferenční pulsní voltametrie	moč	Au elektroda modif. ferrocenium-thioglykolátem / fosfátový pufr (pH=7)	$1,0 \times 10^{-6} - 5,0 \times 10^{-4}$ mol/l	$2,0 \times 10^{-7}$ mol/l	5
Diferenční pulsní voltametrie		GCE modif. poly mangan (III)-5-[o-(1-imidazolyl)butoxy]fenyl-10,15,20-trifenylnorfyrylchloridem / 24 mV	$2,0 \times 10^{-6} - 1,0 \times 10^{-4}$ mol/l	$1,0 \times 10^{-6}$ mol/l	6

	moč	GCE modif. 5-hydroxytryptofanem / 340 mV	$5,0 \times 10^{-6} - 1,0 \times 10^{-4}$ mol/l	$4,2 \times 10^{-6}$ mol/l	7
Cyklická voltametrie	komerční vzorky	elektroda modif. hexakynoželeznanem kobaltnatým	$5,52 \times 10^{-5} - 3,23 \times 10^{-2}$ mol/l	$3,33 \times 10^{-5}$ mol/l	8
	farm. vzorky	Au elektroda modif. cystaminem s imobilizovaným $[\text{Fe(II/III)(CN)}_6]^{x-}$ / TRIS pufr (0,01 mol/l) pH=7 / 280 mV	$1 \times 10^{-6} - 0,91 \times 10^{-3}$ mol/l	$0,65 \times 10^{-6}$ mol/l	9
Cyklická voltametrie	farm. přípravky	C pastová elektroda modif. 2,7-bis(ferrocenylethyl)fluoren 9-onem / pH=7 / 300 mV	$8,0 \times 10^{-5} - 2,0 \times 10^{-3}$ mol/l	$2,9 \times 10^{-5}$ mol/l	10
Diferenční pulsní voltametrie	farm. přípravky	C pastová elektroda modif. 2,7-bis(ferrocenylethyl)fluoren 9-onem / pH=7 / 300 mV	$3,1 \times 10^{-5} - 3,3 \times 10^{-3}$ mol/l	$9,0 \times 10^{-6}$ mol/l	10
Potenciometrie	skutečné vzorky	Grafitová elektroda modif. polypyrolovým nanovláknem	$5,0 \times 10^{-4} - 2,0 \times 10^{-2}$ mol/l		11
Voltametrie	skutečné vzorky	pyrolytická grafitová elektroda	$0,1 \times 10^{-6} - 0,1 \times 10^{-4}$ mol/l	$0,12 \times 10^{-6}$ mol/l	12
		GCE modif. kobalt(II)tetrakisfenylporfyrinem	$9,0 \times 10^{-6} - 2,0 \times 10^{-3}$ mol/l	$5,0 \times 10^{-6}$ mol/l	13
		Au elektroda modif. 3-amino-5-mercapto-1,2,4-triazolem / BR pufr (pH=2)	$9,98 \times 10^{-6} - 4,54 \times 10^{-4}$ mol/l		14
Diferenční pulsní voltametrie	lékové vzorky	C pastová elektroda modif. kobalt ftalocyaninovými nanočásticemi	$5,0 \times 10^{-6} - 3,0 \times 10^{-4}$ mol/l		15
Cyklická voltametrie		grafitová-vosková elektroda modif. mangan(II) $[\text{Fe(CN)}_6]^{x-}$ / pH 2 – 10 / -400 – +800 mV	$5,52 \times 10^{-5} - 1,44 \times 10^{-3}$ mol/l	$2,22 \times 10^{-5}$ mol/l (S/N=3)	16
Cyklická voltametrie a amperometrie	ovoce	GCE modif. vanadium oxid polypropylen uhličitanem / BR roztok pH=8,06 / 220 mV	$4,0 \times 10^{-1} - 1,0 \times 10^{-1}$ mol/l	$1,5 \times 10^{-8}$ mol/l (S/N=3)	17
SWAS voltametrie		Au elektroda modif. thiazolem / boritan sodný (0,1 mol/l) pH=4,4 / 200 +/- 10 mV	$1,0 \times 10^{-7} - 1,0 \times 10^{-5}$ a $1,0 \times 10^{-5} - 6,0 \times 10^{-4}$ mol/l	$1,0 \times 10^{-8}$ mol/l	18

Cyklická voltametrie		GCE modif. poly(kávovou kyselinou)	$2,0 \times 10^{-5} - 1,0 \times 10^{-3}$ mol/l	$7,0 \times 10^{-6}$ mol/l	19
		GCE modif. Fe ^X karboxylovou kyselinou imobilizovanou v dutině beta-cyklodextrin polymeru / 490 mV	$6,2 \times 10^{-6}$ a $5,0 \times 10^{-3}$ mol/l	$1,0 \times 10^{-6}$ mol/l (S/N=3)	20
Potenciometrie	skutečné vzorky	GCE modif. kobalt ftalocyanin nanočásticemi	$5.5 \times 10^{-7} - 5.5 \times 10^{-2}$ mol/l	1.0×10^{-7} mol/l	21

Spektrofotometrické metody

Tabulka číslo 2

<i>metoda</i>	<i>matrice</i>	<i>čínidlo</i>	<i>čas</i>	<i>Vlnová délka</i>	<i>Rozsah kalibrace</i>	<i>Limit detekce</i>	<i>odkaz</i>
Kinetická	farm. produkty	redukováný Fe(II) a 2,2'-bipyridinin	3 min	522nm	0,1 – 15 mg/ml a 20 – 45 mg/ml	0,032 pg/ml	22
	plody, nápoje, léky	redukováný Cu ⁺ 2,9-dimethyl-1,10-fenantrolin			0.1×10^{-6} - 4.0×10^{-6} g/ml	4×10^{-5} g/l	23
Kinetická	tablety	vanad (V)		555 nm	0 – 7.0 µg/ml	2.5×10^{-7} g/ml	24
Diferenciální kinetická	farm. produkty	Fe(III) a 1,10-fenantrolin	každé 2 s od 10 až 190 s	510 nm	2.00-11.82 ppm		25

Fluorimetrické metody

Tabulka číslo 3

<i>matrice</i>	<i>čínidlo</i>	<i>Exitační / emisní vlnová délka</i>	<i>Rozsah kalibrace</i>	<i>Limit detekce</i>	<i>odkaz</i>
Léčiva, zelenina, různé druhy ovoce a nealkoholické nápoje	Inhibiční efekt kyseliny askorbové na oxidaci pyroninu Y dusitanem		0.02-0.36 µg/ml	0.012 µg/ml	26
Tablety vitamínu C	metylenová modř	664 / 682 nm	$3,0 \times 10^{-7}$ – $6,0 \times 10^{-6}$ mol/l	$2,5 \times 10^{-7}$ mol/l	27
Skutečné vzorky	mono-[6-N4-carboxyfenyl]-beta-cyklodextrin (ACD)	270 / 352 nm	0.05-8.0 µg/ml	0.012 µg/ml	28
	Tb/acetyl-aceton / nanočástice kyseliny poly(akrylové)		0.05 - 10 µg/ml	0.008 µg/ml	29
Skutečné vzorky a tablety	cer (IV)	303 / 340 nm	1.0×10^{-7} - 8.0×10^{-6} mol/l,	1.6×10^{-8} mol/l (S/N = 3)	30
Reálné vzorky	mono [6-(4-aminofenylacetát)-6-deoxy]-beta-cyklodextrin (AACD)		0.05 až 5.0 mg/l	0.015 mg/l	31

Průtoková injekční analýza

Tabulka číslo 4

<i>matrice</i>	<i>detekce</i>	<i>Frekvence dávkování</i>	<i>rozsah kalibrace</i>	<i>Limit detekce</i>	<i>odkaz</i>
Farm. produkty	amperometrie / methylenová modř imobilizovaná na fosforečnanu titanitím / fosfátový pufr pH=7 + 0,5 M KCl		$1,0 \times 10^{-6}$ – $2,5 \times 10^{-5}$ mol/l		32
Skutečné vzorky	fluorescence / Tl (III)	16 vzorků/hod	1×10^{-6} – $5,0 \times 10^{-5}$ mol/l	8×10^{-7} mol/l (S/N=3)	33
Farm. produkty, moč	chemiluminiscence / Fe ³⁺		0.06 ≈ 6 µg/ml		34
Farm. produkty	spektrofotometrie (510 nm) / Fe(III)-1,10-fenantrolin peroxodisulfátový systém / acetátový pufr (0.2 mol/l, pH 4.5)			15 mg/l	35
Farm. produkty	elektrochemie / hydrochinon	25 vzorků/hod	12×10^{-9} mol/l – 3.5×10^{-6} mol/l	6×10^{-9} mol/l	36
Džusy, léky, sladkosti a konzervované kapaliny	spektrofotometrie (720nm) / Berlínská modř		5.1×10^{-6} – 6.8×10^{-5} mol/l	4.5×10^{-7} mol/l	37
	AAS / oxid manganičitý (30% m/m suspendovaný na silikagelu)	95 vzorků/hod	až do 30 mg/l	0.2 mg/l	38
Tablety, injekce	chemiluminiscence / formaldehyd		6.0×10^{-8} do 2.0×10^{-5} mol/l	2×10^{-8} mol/l	39
Ovocné šťávy	chemiluminiscence / luminol	100 vzorků/hod	až asi 0,011 mol/l	0.00017 mol/l	40
Farm. produkty, jídlo	spektrofotometrie (462 nm) / [Fe(CN) ₆] ³⁻		až 100 µg/ml	0.36 µg/ml	41

Separční metody

Elektroforetické metody

Tabulka číslo 6

<i>matrice</i>	<i>Elektrolyt</i>	<i>Detekce</i>	<i>Rozsah kalibrace</i>	<i>Limit detekce</i>	<i>Odkaz</i>
Grapefruitová slupka a šťáva	boritanový pufr pH=9	elektrochemie		$11,4 \times 10^{-7} - 1,0 \times 10^{-6}$ g/ml	42
Kosmetika	0,01 mol/l boritan (pH 9.5) obsahující 0,05 mol/l dodecylsírany sodného (SDS 150,0 – 1000,0 μ mol/l) v 20 kV	UV-detekce (265 nm)		$0,5 \times 10^{-4}$ mol/l	43
Džus	0,08 mol/l kyselina boritá – 0,005 mol/l borax (pH = 8.0)	UV-detekce (270nm)	2.54-352.00 mg/l	1.70 mg/l	44

HPLC metody

Tabulka číslo 6

<i>matrice</i>	<i>Kolona / MF</i>	<i>detekce</i>	<i>rozsah kalibrace</i>	<i>Limit detekce</i>	<i>odkaz</i>
Různé druhy vín	polymerní PLRP – S 100 A (5 μ m) 150mm x 4,6 mm / voda/trifluoroctová kyselina (99/1, v/v)	UV - detekce	1 – 200 mg		45
Potravinářské výrobky	C18 / octan sodný (pH=5,4) obsahující TRIS (2-karboxyetyl)fosfát a decylamin	UV-detekce		0,1 mg/100g	46
Lidská plasma	LiChrospher 100 RP-18 kolona (125 x 4 mm I.D.; rozměr částic, 5 μ m) / methylalkohol-acetonitril- tetrahydrofuran (75: 20: 5, v/v/v)	UV-detekce s fotodiodovým polem	0,1 až 5,0 mg/ml		47

5. HODNOCENÍ

Jak vyplývá z výše uvedených tabulek, v dnešní době jsou nejužívanější metody elektrochemické, které nejčastěji využívají modifikovanou elektrodu ze skelného uhlíku. Jedná se zejména o diferenční pulsní voltametrii, cyklickou voltametrii, amperometrii a potenciometrii. Tyto metody jsou poměrně citlivé a lze jimi stanovovat kyselinu askorbovou až do koncentrací 10^{-8} mol/l.

Dalšími využívanými metodami jsou spektrofotometrie, fluorimetrie a průtoková injekční analýza, tyto metody nejsou tak frekventované, ale i tak se svou citlivostí vyrovnají metodám elektrochemickým. Spektrofotometrické metody jsou nejčastěji kinetické.

HPLC metody a elektroforéza jsou separační techniky, které často pro detekci využívají již zmíněných technik a to hlavně UV-detekci. Citlivost stanovení je závislá na metodě detekce.

6. ZÁVĚR

V této práci byly popsány a vzájemně porovnány metody, které se v dnešní době nejvíce používají ke stanovení vitamínu C.

Rešerše byla provedena z literatury publikované v letech 2004 - 2007 v různých chemických časopisech. Bylo nalezeno celkem 47 prací, z nichž většina využívá ke stanovení elektrochemii.

Většina metod pro stanovení vitamínu C vyniká svou jednoduchostí a v mnoha případech také svou citlivostí. Snadno jimi lze stanovit vitamin C i v přítomnosti řady dalších látek, aniž by došlo k interferenci.

Z těchto důvodů našly tyto metody uplatnění jak ve zdravotnickém tak potravinářském průmyslu, ale i v řadě dalších odvětví.

7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- 1 D'Eramo F., Sereno L.E., Arevalo A.H.: Electrocatalytic properties of a novel poly-1-naphthylamine-modified electrode using ascorbic acid as molecule probe. *Electroanalysis* 19(1), s. 96 - 102 (2007).
- 2 Huang P.F., Wang L., Bai J.Y., Wang H.J., Zhao Y.Q., Di Fan S.: Simultaneous electrochemical detection of dopamine and ascorbic acid at a poly(p-toluene sulfonic acid) modified electrode. *Microchim. Acta* 157(1-2), s. 41 - 47 (2007).
- 3 Chen X.G., Ren W., Zhao G.F., Zou X.Y.: Electrocatalytic oxidation and determination of ascorbic acid on polymer hydroquinone modified electrode. *Chin. J. Anal. Chem.* 34(8), s. 1063 - 1067 (2006).
- 4 Safavi A., Maleki N., Moradlou O., Tajabadi F.: Simultaneous determination of dopamine, ascorbic acid, and uric acid using carbon ionic liquid electrode. *Anal. Biochem.* 359(2), s. 224 - 229 (2006).
- 5 Fang B., Jiao S.F., Li M.G., Tao H.S.: Simultaneous determination of uric acid and ascorbic acid at a ferrocenium-thioglycollate modified electrode. *Anal. Bioanal. Chem.* 386(7-8), s. 2117 - 2122 (2006).
- 6 Deng X.R., Wang L.S., Zhang S.F., Liu X.X., Mo J.Y.: Simultaneous determination of ascorbic acid and dopamine at electro polymerized manganese (III)-5-[o-(1-imidazolyl)butoxy]phenyl-10,15,20-triphenyl porphrine chloride film modified glassy carbon electrode. *Chin. J. Anal. Chem.* 34(5), s. 637 - 641 (2006).
- 7 Lin X.Q., Li Y.X.: Monolayer covalent modification of 5-hydroxytryptophan on glassy carbon electrodes for simultaneous determination of uric acid and ascorbic acid. *Electrochim. Acta* 51(26), s. 5794 - 5801 (2006).
- 8 Kumar S.S., Narayanan S.S.: Amperometric sensor for the determination of ascorbic acid based on cobalt hexacyanoferrate modified electrode fabricated through a new route. *Chem. Pharm. Bull.* 54(7), s. 963 - 967 (2006).

- 9 Ribeiro E.S., Kubota L.T.: Immobilization of hexacyanoferrate on a gold self-assembled monolayer, and its application as a sensor for ascorbic acid. *Microchim. Acta* 154(3-4), s. 303 - 308 (2006).
- 10 Raouf J.B., Ojani R., Beitollahi H., Hossienzadeh R.: Electrocatalytic determination of ascorbic acid at the surface of 2,7-bis(ferrocenyl ethyl)fluoren-9-one modified carbon paste electrode. *Electroanalysis* 18(12), s. 1193 - 1201 (2006).
- 11 Wang J.S., Wang J.X., Wang Z., Wang S.C.: Electrocatalytic oxidation of ascorbic acid at polypyrrole nanowire modified electrode. *Synthetic metals* 156(7-8), s. 610 - 613 (2006).
- 12 Kachoosangi R.T., Banks C.E., Compton R.G.: Simultaneous determination of uric acid and ascorbic acid using edge plane pyrolytic graphite electrodes. *Electroanalysis* 18(8), s. 741 - 747 (2006).
- 13 Li C.X., Zeng Y.L., Liu Y.J., Tang C.R.: Simultaneous electrochemical determination of uric acid and ascorbic acid on a glassy carbon electrode modified with cobalt(II) tetrakisphenylporphyrin. *Anal. Sci.* 22(3), s. 393 - 397 (2006).
- 14 Sun Y.X., Wang S.F.: Simultaneous determination of dopamine and ascorbic acid at a triazole self-assembled monolayer-modified gold electrode. *Microchim. Acta* 154(1-2), s. 115 - 121 (2006).
- 15 Yang G.J., Xu J.J., Wang K, Chen H.Y.: Electrocatalytic oxidation of dopamine and ascorbic acid on carbon paste electrode modified with nanosized cobalt phthalocyanine particles: Simultaneous determination in the presence of CTAB. *Electroanalysis* 18(3), s. 282 - 290 (2006).
- 16 Jayasri D., Narayanan S.S.: Electrocatalytic oxidation of ascorbic acid by a manganese(II) hexacyanoferrate-modified graphite-wax composite electrode. *Bull. Electrochem.* 21(12), s. 537 - 545 (2005).

- 17 Li T.A., Chen L., Liu L., Lu N., Song W.B., Xu H.D.: Electrochemical determination of ascorbic acid in fruits on a vanadium oxide polypropylene carbonate modified electrode. *Sens. Actuators, B* 113(1), s. 150 - 155 (2006).
- 18 Sun Y.X., Wang S.F., Zhang X.H., Huang Y.F.: Simultaneous determination of epinephrine and ascorbic acid at the electrochemical sensor of triazole SAM modified gold electrode. *Sens. Actuators, B* 113(1), s. 156 - 161 (2006).
- 19 Ren W., Luo H.Q., Li N.B.: Simultaneous voltammetric measurement of ascorbic acid, epinephrine and uric acid at a glassy carbon electrode modified with caffeic acid. *Biosens. Bioelectron* 21(7), s. 1086 - 1092 (2006).
- 20 Kan X.W., Zhang W.Z., Deng X.H., Tao H.S., Li M.G., Fang B.: Electrochemical behavior and determination of ascorbic acid at beta-cyclodextrin/ferrocene carboxylic acid modified electrode using fresh albumen as crosslinking agent. *Chin. J. Anal. Chem.* 33(11), s. 1573 - 1576 (2005).
- 21 Wang K., Xu J.J., Tang K.S., Chen H.Y.: Solid-contact potentiometric sensor for ascorbic acid based on cobalt phthalocyanine nanoparticles as ionophore. *Talanta* 67(4), s. 798 - 805 (2005).
- 22 Fathi M.R., Elahi R., Hashemi P.: Kinetic spectrophotometric determination of ascorbic acid in pharmaceutical formulations. *Chem. Anal.* 50(6), s. 1069 - 1076 (2005).
- 23 Shrivastava K., Agrawal K., Patel D.K.: A spectrophotometric determination of ascorbic acid. *J. Chin. Chem. Soc.* 52(3), s. 503 - 506 (2005).
- 24 Zhang Z.X., Sun D.M., Rong Z.H.: Catalytic kinetic spectrophotometric determination of trace ascorbic acid. *Spectroscopy and spectral analysis* 24(7), s. 873 - 875 (2004).

- 25 Ghasemi J., Seraji H.R., Noroozi M., Hashemi M., Jabbari A.: Differential kinetic spectrophotometric determinations of ascorbic acid and L-cysteine by partial least squares method. *Anal. Lett.* 37(4), s. 725 - 737 (2004).
- 26 Feng S.L., Wang J., Chen X.G., Fan J.: Kinetic spectrofluorimetric determination of trace ascorbic acid based on its inhibition on the oxidation of pyronine Y by nitrite. *Spectrochim. Acta, Part A* 61(5), s. 841 - 844 (2005).
- 27 Dilgin Y., Nisli G.: Fluorimetric determination of Ascorbic Acid in Vitamin C tablets using methylene blue. *Chem. Pharm. Bull.* 53(10), s. 1251 - 1254 (2005).
- 28 Wang L., Zhang L., She S.K., Gao F.: Direct fluorimetric determination of ascorbic acid by the supramolecular system of AA with beta-cyclodextrin derivative. *Spectrochim. Acta, Part A* 61(11-12), s. 2737 - 2740 (2005).
- 29 Wang L., Bian G.R., Dong L., Xia Y.T., Hong S.: Preparation of a novel fluorescence probe of terbium composite nanoparticles and its application in the determination of ascorbic acid. *Microchim. Acta* 150(3-4), s. 291 - 296 (2005).
- 30 Tong C.L., Xiang G.H., Liu W.P.: Determination of ascorbic acid by indirect fluorimetry. *Spectroscopy and spectral analysis* 25(4), s. 598 - 600 (2005).
- 31 Zhang L., She S.K., Gao F., Wang L.: Synthesis of a novel beta-cyclodextrin derivative and its application in the determination of ascorbic acid. *Chin. J. Anal. Chem.* 33(11), s. 1583 - 1586 (2005).
- 32 Dilgin Y., Nisli G.: Flow injection photoamperometric investigation of ascorbic acid using methylene blue immobilized on titanium phosphate. *Anal. Lett.* 39(3), s. 451 - 465 (2006).
- 33 Rezaei B., Ensafi A.A., Nouroozi S.: Flow-injection determination of ascorbic acid and cysteine simultaneously with spectrofluorometric detection. *Anal. Sci.* 21(9), s. 1067 - 1071 (2005).

- 34 Li B.X., Wang D.M., Xu C.L., Zhang Z.J. Flow-injection simultaneous chemiluminescence determination of ascorbic acid and L-cysteine with partial least squares calibration. *Microchim. Acta* 149(3-4), s. 205 - 212 (2005).
- 35 Zenki M., Tanishita A., Yokoyama T.: Repetitive determination of ascorbic acid using iron(III)-1,10-phenanthroline-peroxodisulfate system in a circulatory flow injection method. *Talanta* 64(5), s.1273 - 1277 (2004).
- 36 Messina G.A., Torriero A.A.J., De Vito I.E., Raba J.: Continuous-flow/stopped-flow system for determination of ascorbic acid using an enzymatic rotating bioreactor. *Talanta* 64(4), s. 1009 - 1017 (2004).
- 37 Rama M.J.R., Medina A.R., Diaz A.M.: A Prussian blue-based flow-through renewable surface optosensor for analysis of ascorbic acid. *Microchem. J.* 78(2), s. 157 - 162 (2004).
- 38 Noroozifar M., Khorasani-Motlagh M., Akhavan K.: Atomic absorption spectrometry for the automatic indirect determination of ascorbic acid based on the reduction of manganese dioxide. *Anal. Sci.* 21(6), s. 655 - 659 (2005).
- 39 Zhu X.H., He Y.H., Liu M., Du J.X., Lu J.R.: Chemiluminescence determination of trace ascorbic acid with soluble manganese (IV)-formaldehyde system. *Chin. J. Anal. Chem.* 32(6), s. 752 - 754 (2004).
- 40 Pires C.K., Lavorante A.F., Marconi L.M.T., Meneses S.R.P., Zagatto E.A.G.: A multi-pumping flow system for chemiluminometric determination of ascorbic acid in powdered materials for preparation of fruit juices. *Microchem. J.* 83(2), s. 70 - 74 (2006).
- 41 Noroozifar M., Khorasani-Motlagh M., Farahmand A.R.: Automatic spectrophotometric procedure for determination of L-ascorbic acid based on reduction of iron(III)-thiocyanate complex. *Acta Chim. Slov.* 51(4), s.717 - 727 (2004).

- 42 Wu T., Guan Y.Q., Ye J.N.: Determination of flavonoids and ascorbic acid in grapefruit peel and juice by capillary electrophoresis with electrochemical detection. *Food Chem.* 100(4), s. 1573 - 1579 (2007).
- 43 Wang C.C., Wu S.M.: Simultaneous determination of L-ascorbic acid, ascorbic acid-2-phosphate magnesium salt, and ascorbic acid-6-palmitate in commercial cosmetics by micellar electrokinetic capillary electrophoresis. *Anal. Chim. Acta* 576(1), s. 124 - 129 (2006).
- 44 Tang Y.J., Wu M.J.: A quick method for the simultaneous determination of ascorbic acid and sorbic acid in fruit juices by capillary zone electrophoresis. *Talanta* 65(3), s. 794 - 798 (2005).
- 45 Lopes P., Drinkine J., Saucier C., Glories Y.: Determination of L-ascorbic acid in wines by direct injection liquid chromatography using a polymeric column. *Anal. Chim. Acta* 555(2), s. 242 - 245 (2006).
- 46 Fontannaz P., Kilinc T., Heudi O.: HPLC-UV determination of total vitamin C in a wide range of fortified food products. *Food Chem.* 94(4), s. 626 - 631 (2006).
- 47 Zhao B., Tham S.Y., Lu J., Lai M.H., Lee L.K.H., Moochhala S.M.: Simultaneous determination of vitamins C, E and beta-carotene in human plasma by high-performance liquid chromatography with photodiode-array detection. *J. Pharm. Pharmac. Sci.* 7(2), s. 200 - 204 (2004).
- 48 http://de.wikipedia.org/wiki/Vitamin_C citace 7.2. 2007
- 49 http://www.sukl.cz/_download/pil/PI67133.doc citace 20. 2. 2007
- 50 http://www.sukl.cz/_download/spc/SPC67134.doc citace 20. 2. 2007